

Nro. 36.

**A' FELS. CSÁSZÁR, ÉS AP. KIRÁLY
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.**

Adólt Bétsből, Pénteken Május 3 ik napján, 1811-ik

BCU Cluj / Cesztendőben. University Library Cluj

B é t s.

Eő Cs. K. Felsége azon gyuladásnak alkalmazásával, melly mint már irtuk, a' minapában a' Leopoldstadt nevű külső városban a' Sas vendégfogadó háznál történt volt, egy 11 esztendőös gyermeket szemlélvén-meg, hogy tsaknem ereje felett iparkodik, annak bátorságán és eleven munkásságán annyira megilletődött, hogy állapotjának mivóltafelől atyai módon tudakozódni méltóztatott. Megértvén, hogy egy atyjától annyától megfosztatott segedelem nélkül lévő árva legyen, olyan rendelést méltóztatott kegyesen tetetni felőlle, hogy addig, mig a' Normális oskolabéli tanulást elvégzi, az árvák' házában az ő Felsége tulajdon költségén neveljék;

's akkor, hogy jövendőre nézve elmebéli tehetségéhez képpest mit lehessen belőlle várni, ő Fel-ségét igazságosan tudósítsák, hogy ahokképpest azután vagy Katona Akadémiába, vagy Polgári Convictusba, vagy pedig valamelly mesterségre adattassék az ifiú, kinek neve *Rentz Ferentz*.

Itt a' Mária Therésia Katona-Rendjének másod versbéli Capitulumata tartatván, ilyen rendel-következnek az ezen alkalmatossággal a' Ritterek közzé felvétetteknek neveik: Kapitány *Rogács* a' Simbschen, Kap. *d'Esquille* a' Lusignán Rege-mentjeből. Kap. *Andreis* az Inzsinörök közzül. Oberst. *B. Veyder-Malberg* a' Fő H. Károly, Májor *Porubzky* a' Colloredo-Mansfeld Reg.ból. Ka-pitány *Maroevich* a' Wárasd-Kreutzli Reg.ból. Kapitány *Kurz* a' Colloredo-Mansfeld Reg.ból; és Feldmarschal Lieutenant *B. Winczigerode*. A' Rend' itt jelen lévő tagjainak, a' mult vasárnap, katonai fényes pompával, a' Glaszira kiállott 11 Batalionoknak és számos lovasságnak négy szegű sorai között függesztette-fel az ide való Kommandírozó Hertzeg Württemberg a' keresztet.

Magyar Ország.

Somogy Vármegyéből Nemes Dédről így ír egy figyelmetes Hazafi Apri'. 12 dik napján. — „Mi is le tettünk a' tegnapi napon tsendesség helyére, egy szép fénnel ragyogott, Nagy lelkü és kü-lönös vitézségű Hazánkfiát, Mgos. L. Báró Ste-faits Ferentz Urunkat, Mária Theresia Katona Rendének Keresztes Vitézét, Cs. Királyunknak egy derék Generálissát. 52 esztendőig viselte ez a' maga erős alkotású derekán a' Fels. Austriai Házfegyverét, nem tsak viselte pedig, hanem igen jól is viselte, A' 7 esztendős Pruszszus há-

boruban, mind szinte a' Törökökkel és a' Frantziákkal való tüzekben, a' felsőségnek leg nagyobb meg elégedéséig különböztette magát. E' vólt az a' remek vitéz, a' ki a' második Frantzia háboruban, noha egy különös nap három golyóbis lövéseket és egy kard vágást kapott, azt követő nap pedig, elébb rajta esett második sebbe (a' mi igen különös történet) ismét egy mérges Frantzia golyóbis ereszkedett, a' midőn leg több vére is fojt el, mindazáltal az el tsüggedés helyett, azon tüzes alkalmatossággal is, szép Virtusit, keze alatt vólt vitézeknek hathatos bátorításával, vérbe fagyba önnön elő menésével, planumának szerentsés ki döntésével, tetézte, ditsóitette. Sokszor az ellenség meleg véribbe ferendezett Kardjáért, és egyéb betses hadi taléumaiért, köz katonaságból hírtelen felgyobb meg felgyobb emeltetett. A' Marangói ütközet után tétetett Brig. Generalissá, melly szerentséltetésének még hathatossabb következései lettek, annyira hogy az ő ditsó hadi tettei nem is egy rövid fogásra valók. Ez az oka hogy az igasságos virtusokat kedvelő, és meg is jutalmaztató Fels. és Kegyelmes Királyunk ezt az eleinte szegény és tsak köz legényt, de jól tanult, olvasott, és erős szivü derék katonát, végre Bárói Rangal és különös Penzioval meg ajándékozta. — 70 Esztendő Korában bostáttatott nyugodalomra. A' Nemes-Dédi jóságában találta meg ötet, a' leg kívánatosabb állapotban, az emberi életnek Istentől ki rendelt utolsó határánál, a' halálnak el kerülhetetlen nyila. Katonai pompával, egy Nemes Dédi Insurgens Truppnak is praesentállásával, két jól nevelt gyönyörű Kis Aszszonyinak és egyeb kedve-

seinek keserveik között, a' kisebb Templom Kriptájába tétetett. — Adjon Isten sok ilyen Magyar Herost. —

Egyébb érant pedig, és Somogyról is, közönségesen jól irhatunk. Van ebbe Gabona, Bor, Ló, szarvas marha, Juh, Fa, gyümölts, Vad, sőt valami tsak a' közönséges életre nézve meg kívántatik, bövségesen. A' szép tavaszi napok, drága meleg harmatok essőzések Aprilisnek eleitől fogva gyönyörűen folynak. Őszi vetéseink még ez ideig minden ártalomtól meg menekedve, a' leg kívánatosabb színbe öltöztek, és hogy örvendetesebb aratást várunk a' közönségesnél, a' bizonyos. Ezekre nézve hát a' mi megyénk szerentsés: de még szerentsésőbb a' felvilágosodására való tekintetekben.

Az tagadhatatlan igazság hogy a' Somogyi Parasztokat, tsak a' mult Seculum közepetálynán is rongálta, lomhította a' butaság, nem iparkodtak, a' meg áldatott drága kövör földet nem kultiváltak úgy a' mint kellett volna, dömhethz szégyenséggel meg elégedtek. Ez homájosította sok ideig a' drága földet, megyét, és éppen ezeknek el háritására tárgyoló Segélyeknek jelenvalósága Somogy szerentséjének a' másik pontja: Némely ki világosodott Földes Uraknak jó rendelések, a' jól tanult külső belső Előljárokknak okosságok, a' gondosabb tiszteteknek, Oeconomusoknak betsületes sörtösségek, Cseh Országból 's némely más világosabb helyekről ide fogadtatott Német földmivelőknek jó pelda adások etc. — láttatott képpen fel emelték ezt a' megyét. Béhozattatott a' Dohány és Krumpli termés, a' betesebb gyümöltsfákkal való meg esmerkedés, az ol-

toogatásnak könnyebb és hasznosabb módja, sőt már a' Pamuknak, Eperfáknak, selem bogaraknak, Lohernek, Reptzének kivált a' Méheknek tenyésztésekben, egyéb efféléknek dolgában szinten a' vetélkedésig mennek elebb elébb a' lakosok, sokkal élessebben latván 's érezvén ezt az igazságos: hogy jobb egynéhány száz Forint, mint egy-néhány Tök. — E' pedig leg több hogy az erköltsi Pallérozódásban sem utolsók mar ma a' Somogyiak, köszönjük a' szentséges gondviselésnek és a' Király joságának. Tsak a' Reformativusok résziről, majd száz Helységekben vagynak Ekklesiai és Oskolai Tanítók. — A' Rom. Katholicusoknak Kaposvarban meg lehető's Iskolájok van, a' H. Conf. Lévőknek pedig Csurgón szép Gymnasiumok, mellyben a' felsőbb tudományoknak meg engedtetett részei előmenetelesen tanittatnak, és ebbe még a' körül belől lévő Varmégyekből is fojnak a' jó igyekezetű ifjak.

Szemlátomast erősödnek és pallérozódnak itt a' Polgárok is, és a' mi Megyénk már tsak egy derék anya város nélkül szükölködik.

Debreczen. Az April, 3-dikán és 8-dikán támadott égéseket, Aprilis' 15-dikén a' 3-dik gyűlés követte. Az első kezdődött a' Czegléd utzai kis ajtónál, által ment Anna utzának két sorain, a' T. Piaristák épületén, a' Rom. Cath. templomon és tornyon, egész Varga utzán, a' Dicasterium' tanátsházán, a' Várad utzán, a' Fejértó vendég fogadón, Miklós utzának tsak nem egész dél felől lévő részén, a' Várad utzai új ülésen, és a' két ispotályon. Ez 12 óra után kezdődött, és már 4 óra után a' szél mentében az egész városon keresztül ment. — „A' második Aprilis 8-

dikán ugyan olyan időtályban támadván keresztül ment Hatvan, Mester, Darabos utzákon, és Péterfi utzának az allján. A' Collegiumot és az Ekklesiának e' körül lévő házait megmentették. — A' harmadik gyűlés 15-dikben estvéli tíz óra' táján ütött-ki. E' tsak három házat emésztett meg. — Közönségesen úgy itélnek, hogy ezen egéseket nem történet vagy vigyázatlanság, hanem valami gonosztévőnek boszszúálló indulatja okozta, melyre nézve annyira is megijedtek a' lakosok, hogy sokak házaikat elhagyván, 's házi butorjaikat ki hova lehetett el dugdosván, elásván, magok bizontalankodva vonták-el magokat szőlős kertjékbe, 's egyéb olyan helyekre, a' hol a' tűztől nem félhetnek. A' szükség naponként nevedik, azért is kiváltképpen, hogy az örlő malmok nagyobb részint hamúva lettek. — Mikor a' harmadik gyűlés kezdődött, nagy szél volt, de szerentsére hamar egészen eltsendesedett, különben, minthogy a' város felé tsapta a' lángot, talán ez még veszedelmesebb lehetett volna, mint a' két előbbienek. — Hogy gyújtó miatt kellett ezen három rendbéli tűznek egymásután ily hamar támadni, az is muntatja, hogy mindenkor nagy szélben támadtak: de a' gonosztévőt még ki nem lehetett tanulni. — Legsajnosabb, hogy oly sok emberek megégtek, kiknek számát még most sem tudják.

Pesten a' Gróf Batthyani háznál lévő nagy lovaglóhelyen a' Palatinális Hűsász Regementnek 25 tisztjei, 16 mind érdem - pénzes altisztekkel, 's hasonlóképpen minnyájan érdempénzel ékeskedő 8 köz legényekkel egyetemben, egy pompás *Karoussel* által innepelték Koronánk' örökösé-

nek Ferdinánd ő Cs. K. Fő Hertzsegeének szü-
letése napját Apr. 19-két. Az egész vitéz tsapa-
tot, melynek két szárnyait is 6 köz emberek for-
málták, maga a' Regiment Komendánsa Ober-
ster Illésy úr vezérlette. Nagy számú fő Ne-
messég volt jelen. Nagy készséggel és alkalmas-
sággal tették a' vállogatott és tanult vitézek az
ezen vitézi játékokban szokásban lévő minden for-
dulásokat, és testi gyakorlásokat. A' vitéz já-
tékokot 6 trombitások és a' Regimentnek 24 muzsiká-
sai méltóságosították harsogó muzsikáik által. Ná-
dorispány ő Cs. FőH gsege is jelen volt a' nézők kö-
zött, nagy számú és nagy méltóságú katona tisztek-
kel egyetemben. A' Contra-táncz 's egyéb nevezetes
fordulások között megjegyzésre méltó volt utól-
ja felé az a' kettő, midőn a' tiszt urak lovaik-
kal tett igen jeles fordulások által először V. és
F. betűket (Vivat Ferdinandus), másodsor V.
és J. betűket (Vivat Josephus) formáltak, mely-
nek alkalmatosságával a' köz emberek kardjai-
kat forgatván hármias *vivátot* kiáltottak. A' kö-
vetkezett vasárnapon ebédre asztalához mélt-
toztatta ő Cs. Hertzsege a' Regimentnek ott
lévő tisztjeit.

Frantzia Birodalom.

A' *Monitör* April. 19-dikén írja, hogy Csá-
szárné ő Felsége az az előtt való hétfőn a' Cs.
Familiabéli Hertzgeektől és Hertzeg aszszonyok-
tól, a' nagy Dignitariusoktól, és a' Palotás nagy
aszszonyságoktól a' szerentséltető köszöntést el-
fogadta. A' következett napon, a' Kárdinálisok-
kat, Ministereket, a' Birodalom nagy tisztjeit, 's
azoknak feleségeiket botsátotta maga eleibe au-
dientziára. Aprilis 17-dikén a' Császár Udvari

státusához tartozó urakat és aszszonyokat bötstotta maga eleibe Császárné ő Felsége, a' melly audientziaadás előtt mársétálni is kiment volt ő Felsége a' Thuillieria kertjébe. Tizenyoltzadikban hintóban ment-ki, 's vissza érkezese után a' külső követségi személyeket bötstotta audientziára magához. Mind ezeknek az audientziáknak a' Romai Király születését szerentséltető köszöntések voltak a' tárgyaik. Császárné ő Felsége kívánt jó egészségben van. — Ugyantsak a' Monitör írja még, hogy *Clary* ő Hertzegsége Bétsből Párisba megérkezvén, April. 18-dikán délelött Napoleon Császárhoz magános audientziára ment, és az Austriai Császár ő Felsége szerentséltető köszöntését a' Római Király' születésére nézve, által adta. April. 20-dikán *St. Cloudba* szándékozott ki menni bizonyos időre a' Fr. Cs. Udvar.

Jun. 2-dikán (így szoll a' Monitör) mint Pünkösöd napján, a' Sz. Mária' templomába mennek ő Cs. Felségek a' régi rendtartás szerént, hogy a' Római Király' születéséért a' Mindenhatónak hálákat adjanak és annak kereszttségén jelen legyenek. A' kereszttséget *Te Deum laudamus* énekítés követi. Estve enni a' Párisi Tanátsházba, 's onnét tűzjátéknak nézésére mennek ő Felséged.

A' Faenzai Püspököt *Bonsignorit*, Velentzei Patriárchává nevezte Napoleon Császár, a' ki April. 4-dikén tartotta oda való bémenetelét fényes pompával.

Amsterdam Aprilis' 14-kén — „Ide e' h. 9-dikén midőn a' Sidók a' Synagogákban éppen az ő husvétjok' első napját innepelték, érkezett meg az a' réájok nézve igen örvendetes hír, hogy a' Hollandiai *Conscriptusok* ezután magok helyett mást állithatnak katonának, ha megmutathatják, hogy familiájoknak az életre elég tehetségek van. Vannak a' kik 1500 és 2000 Forintal is fogadnak mást magok helyett. Fülebbe menvén a' Sidóknak az a' hír, hogy fiaik helyett fogadott katonát állithatnak, egyszerre égy felkialtottak a' Synagogákban: **Éljen a' Császár!**